

Η ΚΟΥΛΟΥΡΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΧΡΗΣΤΟΥΓΕΝΙΑΤΙΚΟ

ΜΟΝΟΣ εις τὰ ξένα, εἶνε φυσικὸν νὰ ἐνθυμῆται κανεὶς, κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς περισσό-
 τερον, τὴν πατρίδα καὶ τὴν οἰκογένειαν. Ἄλλ' ἐμὲ πολὺ ὀλίγον ἐπέιραζεν ἡ νοσταλ-
 γία αὐτή, ἀφ' οὗ κατὸ τὸ Πάσχα καὶ τὰ Χριστούγεννα ἐπροσκαλούμην τακτικὰ ἀπὸ
 ἓνα συμπολίτην μου, τὸν Μανθαῖον Γρίθον — Θεὸς σχωρέσ' τον! — τοῦ ὁποῖοι ἡ οἰκία
 τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἦτο, θὰ ἔλεγε, ἓνα κομ-
 μάτι Ζακύνθου, ὡς διὰ μαγείας εὑρεθὲν εἰς τὰς Ἀθήνας. Συνήντων ἐκεῖ — μάλιστα εἰς τὸ μέγα δεῖπνον τῆς παρα-
 μονῆς τῶν Χριστουγέννων — ὄλους σχεδὸν τοὺς παρεπιδη-
 μοῦντας Ζακυνθίους ἐξ ὄλων τῶν ἀθηναϊκῶν συνοικιῶν συ-
 ναθροισμένους, ἀπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς πολιτευομένου, τοῦ
 κατέχοντος ἐκεῖ τὴν προεδρείαν, μέχρι τοῦ ἀφανεστέρου,
 τοῦ ἀποζώντος ἐκ τῆς κιθάρας καὶ τοῦ βιολίου του καὶ
 περιμένοντος ταπεινῶς εἰς τὸν διάδρομον νὰ μας διασκε-
 δάσῃ. Εἰς τὸ μέσον τῆς εὐρείας τραπέζης περιέμενε τὴν
 μάχαιραν ἀποστίδουσαν πλυσίον τῆς, κουλούρα μεγάλης
 ἀκτίνος, εὐωδιδῶσα, ὀρεκτικὴ, ζαχαρόπλαστος καὶ κατα-
 στόλιστος. Κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου μας, ἀφ' οὗ σινη-
 θροισόμεθα ὅλοι, μετεφέραμεν τὴν κουλούραν ἐν πομπῇ
 εἰς τὸ μαγειρεῖον. Ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἐστίας ἦσαν τοποθετημέ-
 να σταυροειδῶς δύο ξύλα καιόμενα, τὰ ὁποῖα εἰκονίζον
 συμβολικῶς τὸν Ἄδαμ καὶ τὴν Εὐάν πρὸ τῆς ἐλευσεως
 τοῦ Χριστοῦ, καιόμενος εἰς τὰς φλόγας τῆς Κολάσεως.
 Ἄνωθεν τῶν ξύλων αὐτῶν ἐκρατεῖτο ἡ κουλούρα, ἐρρι-
 πτετο δὲ διὰ τῆς ὀπῆς τῆς μίγμα οἴνου καὶ ἐλαίου, τὸ
 ὁποῖον ἐσθύνε τὴν φωτιά, ὡς σύμβολον τῆς εὐσπλαγ-
 χνίας, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Χριστὸς ἐρχόμενος σήμερον εἰς τὸν
 κόσμον, ἐσωζεν ἀπὸ τὸν Ἄδην τοὺς πρωτοπλάστους. Ἐ-
 ψάλλαμεν κατόπιν τὸ τροπάριον τῆς Γεννήσεως, ὅτε ἡ οἰ-
 κία ἀντηχοῦσε ἀπὸ τὴν ἁρμονίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ
 μέλους, καὶ ἐλαμβάναμεν ὅλοι μαζί τὴν κουλούραν τὴν
 ὁποίαν μετεφέραμεν πάλιν εἰς τὴν τράπεζαν. Ἐκεῖ τώρα
 ὁ οἰκοδεσπότης ἔκοπτεν εἰς καθένα τὸ κομμάτι, τὸ ὁποῖον
 ἐτιχε νὰ κρατῆ κατὰ τὴν μεταφορὰν, καὶ ἀνεφαίνετο ἡ
 κτρινωπὴ ψυχή τῆς κουλούρας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεδει-
 κνύοντο αἱ μαῦραι σταφίδες, καὶ ὅλοι τὴν ἐσκάλιζαν μὲ
 τὸ πηροῦνι ἢ τὸ μαχαίρι, μήπως ἤθελον συναντήσῃ τὸ
 πῦρ μα, ἡμῖν ναπολεόνιον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸν τυχηρὸν
 ὁ γέρω - Γρίθης ἐξώφλει εὐθύς, καὶ μάλιστα εἰς τὴν τρέ-
 χουσαν τιμὴν τοῦ χρυσοῦ, τὸ ἐφύλαττε δ' εὐλαδῶς, διότι
 αὐτὸ τὸ ἴδιον νόμισμα ἔκρυπτε κάθε χρόνον. Μετὰ τὴν
 τελετὴν ἐτρώγαμεν τὸ δεῖπνον, τὸ ὁποῖον, κατ' ἀπαράβα-
 τον ἔθος ἀπετελεῖτο ἀπὸ βραστὰ λάχανα, ἔλλειψαι τῶν
 Ζακυνθινῶν βερτζότων, συνωδευμένα ἀπὸ χαδιάρια μαῦρον
 κυρίως, ἐλαίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα νηστίσιμα. Ἡ τράπεζα
 ἦτο πάντοτε πλουσιωτάτη εἰς ἐπιδόρπια, τρωγάλια καὶ

ὀπώρας ξηρὰς. Ὁ οἶνος ἔρρεεν ἄφθονος· οἱ δὲ εὐλαδέστε-
 ροὶ τὸν ἐροῦσαν κατὰ παλαιὸν ἔθιμον διὰ μίσχου σελίνου,
 ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐπίτηδες ὑπῆρχεν ἐκεῖ. Ἦρχιζαν τότε αἱ προ-
 πόσεις καὶ τὰ τραγοῦδια. Ἡ Ζακυνθινὴ καντάδα ἔπερνε
 καὶ εἶδε καὶ κατὰ καιρὸν ἐψάλλοντο τροπάρια χριστου-
 γεννιάτικα, ὄχι ὀλιγώτερον τῆς καντάδας μελωδικὰ. Μ'
 ἐμάνευε πρὸ πάντων τὸ πανηγυρικὸν ἐκεῖνο: Χριστὸς
 γεννᾶται δοξάσατε, τὸν ἦχον τοῦ ὁποῖου μικρὸς
 ὅταν ἤκουα, ἐνόμιζα ὅτι ἀνοίγει ὁ οὐρανός.
 Μοῦ συνέβαινε πολλάκις νὰ βλέπω ἀνθρώπους μίαν μόνον
 φορὰν τὸν χρόνον τακτικὰ, τὴν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς
 Χριστουγέννων εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μανθαῖου Γρίθου.
 Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ κ. Γεώργιος Κόρτης, ὑπάλληλος
 πρὸ ἐτῶν τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης. Ἄνθρωπος
 ἥσυχος καὶ τυπικός, δὲν ἐγνώριζε παρὰ τὸ σπῆτι του καὶ
 τὸ γραφεῖόν του· ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ οὔτε μὲ τὸ σπῆτι του εἶχα
 σχέδιν, οὔτε εἰς τὰ ὑπουργεῖα ποτὲ πηγαίνω, οὔτε τοῦλά-
 χιστον ἤμεθα γείτονες, ἐπεριμένα ἐν ἔτος ὀλόκληρον νὰ
 τον ἴδω, καθὼς εἶπα, νὰ μου ἀνακοινώσῃ τὰ νέα του ἢ
 νὰ διανεχίσῃ ἐξαφνα τὴν διακοπεῖσαν ὀμιλίαν του.
 — Θυμᾶστε πέρσι ποῦ μοῦ λέγατε; . . .
 Διότι, θυμειώσατε, ἤξευρεν ὁ Κόρτης νὰ συνομιλῆ καὶ
 ἦτο δύσκολον νὰ λησμονᾶσῃ κανεὶς ὅ,τι μίαν φορὰν θὰ
 τῷ ἔλεγεν. Ἡ μορφή του ἦτο πολὺ συμπαθὴς· ὠροῖον τὸ
 ἀνάστημα, παρὰ τὰ πενήντα ἔτη ἀκόμα εὐλύγιστον
 τὸ σῶμα, τὰ χαρακτηριστικὰ κανονικά, ἡ ἐπιδερμὶς του
 ὑπέρυθρος μὲ ὀλίγας ρυτίδας, ἡ δὲ ὀρθία κόμη του καὶ τὸ
 ὄξύ γένειόν του κατάλευκα. Εἶχον μίαν ἐκφρασίν γλυκύ-
 πτος καὶ εὐγενεῖας οἱ ὀφθαλμοὶ του οἱ γάλανοι, οἱ ὁποῖοι
 πολὺ συχνά, εἰς οἰανδήποτε λυπηρὰν ἀνάμνησιν, ὑγρᾶι-
 νοντο. Φαίνεται ὅτι διὰ τὸν κ. Κόρτην ἡ συγκίνησις εἶχε
 γίνῃ ἐξίς· ἦτο εὐπαθὴς ὁ ἀνθρωπὸς καὶ πρὸς τὰς ἐλαχι-
 στας περιστάσεις. Αὐτὴν τοῦλάχιστον τὴν ἐντύπωσιν μοῦ
 ἔκαμνε ποῦ τον ἐβλεπα μίαν φορὰν τὸ χρόνο, τὴν παρα-
 μονὴν τῶν Χριστουγέννων· ἂν τοιοῦτος ἦτο καὶ τὰς ἄλλας
 ἡμέρας δὲν το ἤξεύρω. Ὀπωδότητε ἦτο ἐμψυχωμένη καὶ
 ζωηρὰ ἡ συμπεριφορὰ του καὶ ἡ συνομιλία του παρεῖχε
 τὴν ἰδεάν ἀνθρώπου εἰλικρινοῦς, ἀγαθοῦ, μὲ τὴν καρδίαν
 ὑπερεκχειλίζουσαν πάντοτε καὶ εἰς ὅλα τὰ αἰσθήματα προσ-
 κλινῆ. Μία γλυκεῖα μελαγχολία τὸν ἐστόλιζεν. Εἰς ταῦτα
 πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι καὶ ὁ νοῦς του ἦτο ἀρκούντως
 καλλιεργημένος· μολονότι δὲ ὑπάλληλος, καὶ μάλιστα δι-
 μόσιος, ἦτο ὅμως ἀνθρωπὸς γραμματισμένος, ἔχων τὸ μέ-
 τρον τῶν καλῶν του αἰσθημάτων καὶ δίδων τὸν λόγον τῆς
 φιλοκαλίας του.
 Ἄφ' οὗ ἀπετρώγαμεν, ὅταν ἡ ποικίλη καὶ σύμφυτος ὀλο-
 μέλεια τῆς τραπέζης ἐξεχωρίζετο εἰς ομάδας ἐκ προσώ-
 πων μᾶλλον σχετικῶν πρὸς ἀλλήλα, ἀπετελοῦμεν τακτικὰ,
 εἰς τὴν αὐτὴν γωνίαν πάντοτε, ἓνα μικρὸν κύκλον πνευ-

ματικώτερον — δώσατε οϊανδήποτε θέλετε σημασίαν εἰς τὴν λέξιν — κύκλον ἐκ κυριῶν καὶ κυριῶν ἔχοντα ἐπιθετικῶς τὸν κ. Κόρτην. Ἡμεῖς οὔτε ἐπαίξαμεν, οὔτε ἐτραγωδοῦσαμεν· συνωμιλοῦμεν ἀπλῶς. Ἀλλὰ δὲν διεσκεδάσαμεν ὀλίγον μὲ αὐτό, ὅταν εἶχαμεν ἕνα Κόρτην νὰ διευθύνῃ τὴν ὁμιλίαν . . . Ἐνθυμοῦμαι λαμπρὰ τὴν ὄψιν τῆς εὐρυχώρου αἰθούσης· τὴν ἰδίαν κατ' ἔτος κατὰ τὴν ἰδίαν ὄραν. Ἀταξία ἐπὶ τῆς τραπέζης μάρκων καὶ ποτηριῶν καὶ φιαλῶν, τὴν ὁποῖαν ὀλοὲν ἀγωνίζονται αἱ ὑπηρετρία νὰ τακτοποιήσουν. Τὰ σιγῶρα ἀναμμένα καὶ ὁ καπνὸς θολώνει βαθμῶδ' τὴν ἀτμόσφαιραν. Τὰ κηρία γύρω εἰς τὸν κρεμαστὸν λαμπτήρα καμένα σχεδὸν ἕως τὴν μέσῃν. Οἱ ἄνδρες, καὶ ὄχι τὰ καθάρωτρα στοιχεῖα τῆς συντροφιάς, περιστοιχίζουσι τὸν πολιτευόμενον. Οἱ νέοι συνοδευόμενοι ὑπὸ δύο κηραῶν καὶ ἑνὸς βιολίου, ὀρχήστρας ζακυνθινῆς, τραγωδοῦσι. Τὰ δύο διδάνια κατελημμένα ὑπὸ τῶν πολυφάγων, οἱ ὁποῖοι φουσκωμένοι καὶ ἀκίνητοι χωνεύουσι ἐν μακαριότητι. Ὁ οἰκοδεσπότης κ. Γρίθας κατενθουσιασμένος ἐκ τοῦ θορύβου βηματίζει ἀνω κάτω καὶ ἐκβάλλει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μίαν φωνήν:

— Ἄ, καϊμένο Τζάντε!

Καὶ αὐτὴ ἡ εἰκὼν παρουσιάζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ζωηρά, ὁσάκις ἐνθυμηθῶ τὸν κ. Κόρτην — τὸν ὁποῖον ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ γέρω-Γρίθου δὲν ἐπανεῖδα πλέον — καὶ τὴν διήγησιν, τὴν ὁποῖαν μίαν τοιαύτην ἑσπέραν ἔκαμεν εἰς τὸν παράμερον καὶ φιλήσυχον κύκλον μας:

— *

Λέγουσι συχνά — ἤρχισεν ὁ κ. Κόρτης — ὅτι τὰ Χριστούγεννα εἶνε φαῖδρα ἑορτή, ἐπειδὴ τάχα μᾶς ὑπενθυμίζει ζωηρότερ' ἀπὸ κάθε ἄλλαν τὴν παιδικὴν μας ἡλικίαν, ὅταν ἤμεθα εὐτυχεῖς. Ἀλλὰ τι νὰ σὰς πῶ . . . Εἰς ἐμένα δυστυχῶς αὐτὸ τὸ πρῶγμα δὲν συμβαίνει συμβαίνει μάλιστα τὸ ἀντίθετον. Κ' ἐγὼ κατὰ τὰ Χριστούγεννα ἐνθυμοῦμαι βέβαια ζωηρότατα τὰ παιδικὰ μου χρόνια· ἀλλὰ τὰ χρόνια αὐτὰ ἦταν δυστυχημένα, πολὺ δυστυχημένα, καὶ τὰ Χριστούγεννα μοῦ προξενοῦν ἀπὸ τότε μίαν μελαγχολίαν ἀκατανίκητον. Ἄχ! πόσας ἀναμνήσεις λυπηρὰς ξυπνοῦν εἰς τὴν ψυχὴν μου αὐτὲς ἡ μέρες καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀποψινὴ . . . Ἡμουν ἕνα παιδί ὄχι καὶ ξανθὸ τότε, ἰσχνὸ, καχεκτικὸ, μὲ τὸ λαιμὸ μου πάντα δεμένο ἀπὸ χελώνια. Κανεὶς δὲν μ' ἀγαποῦσε, κανεὶς δὲν μ' ἐθώπευε. Συγγενεῖς δὲν εἶχα· εἰς τὸ σχολεῖον δὲν πῆγαίνα, διότι ἡ ὑγεία μου δὲν το ἐπέτρεπε. Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα μου εἶχαν ἴσως ὅλην τὴν διάθεσιν νὰ μάγαποῦν, ἀλλὰ δὲν εὗρισκαν καιρὸ. Εἶχαν καὶ αὐτοὶ τὰ δικά των. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τῶν μεγάλων των καυγάδων. Ἀδύνατον εἶνε νὰ φαντασθῆτε τί ἐγίνονταν κάθε μέρα στὸ σπίτι μας. Ἐθῶναζαν, ἐκτυποῦνταν, ἐχάλοῦσαν τὸν κόσμον. Τὴ νύκτα πολὺ συχνὰ μᾶς ἐξυπνοῦσαν—ἐμένα καὶ μίαν ἀδελφὴν μικροῦλα ποῦ εἶχα· πέθανε δέκα χρόνων—μᾶς ξυπνοῦσαν ἢ φωνές τους καὶ πολλὰς φορὰς σήκοναν ὅλην τὴν γειτονεῖάν στὸ ποδᾶρι. Τί ἦταν ἡ ἀφορμὴ τῆς καθημερινῆς αὐτῆς λογομαχίας, δὲν εἰμποροῦσα τότε νὰ ἐννοήσω καλά, οὔτε καὶ ἕως τὸρα ἐμαθα ἀκριβῶς. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ζηλοτυπίας, εἶχε ξεφτυρώσει δὲ εἰς τὴν μέσῃν καὶ ἐν ἄλλων οἰκονομικὸν ζήτημα. Ὁ πατέρας μου τὰ εἶχε ταυριάζει μὲ τὴν καμαριέρα καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸ ἐζπτοῦσε νὰ πωλήσῃ ἕνα σπίτι, διὰ τὸ ὁποῖον ἐχρειάζετο ἢ συγκατάθεσις τῆς μητέρας μου. Αὐτὸ ἦταν ὅλο, ἂν θυμοῦμαι τότε καλά, ὁσὰ λέγω, ἀπὸ τὰς συχνὰς διηγήσεις τῆς μητέρας μου, ἢ ὁποῖα εἰς κάθε ἀνθρώπον ποῦ ἤρχετο στὸ σπίτι, ἄλλο δὲν ἔκαμεν παρὰ νὰ διηγῆται τὴν ἱστορίαν τῆς καὶ νὰ καταγορητὴ τὸν πατέρα μου. Ἐκεῖνον ὅμως ποτὲ δὲν τὸν ἀκουσα νὰ πῆ λέξι σὲ ξένον πρόσωπον. Εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ἦταν καλὸς καὶ ἀξιοπρεπὴς χαρακτήρ ὁ δυστυχημένος ὁ πατέρας μου ἂν καὶ εἶχε, καθὼς φαίνεται, καὶ ἕνα σωρὸ ἀδυναμίας καὶ δὲν ἤξευρε νὰ ἐπιβληθῆ οὔτε στὸν ἑαυτὸ του, οὔτε πολὺ περισσότερο εἰς τοὺς ἄλλους. Ἡ μητέρα μου εἶχε γίνει τίγρις ἀνήμερη γι' αὐτὸ τὸν ἀνθρώπον. Τί τῆς ἔκανε κ' ἐγὼ δὲν ξέρω. Τόσῳ σκληρὰ τοῦ ἐθήρετο, τόσῳ φαρμάκι ἔδωκε στὴ ζωὴν του, ποῦ θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος,

μὲ τὸν ὁποῖον συνέζη, ἦταν ὁ ἀσπονδότερός της ἐχθρός. Ἐνα πρῶγμα περιέργου

Βλέπετε λοιπὸν καθὼς σὰς ἔλεγα ὅτι οἱ γονεῖς μας δὲν εἶχαν καιρὸ νὰ μας ἀγαποῦν. Ἡ ἀδελφὴ μου δὲν ἐννοοῦσε τίποτε· ἀλλ' ἐγὼ ἤμουν εἰς ἡλικίαν ποῦ μ' ἐδασάνιζαν φοβερὰ καὶ μ' ἐπηρεάζαν ὀλέθρια οἱ σπαραγμοὶ αὐτοί. Τὸ σπίτι μας μοῦ ἐφαίνετο μελαγχολικὸ καὶ μαῦρο, δὲν ἐβλεπα οὔτε μίαν ἡμέραν εὐτυχίας καὶ ἔμενα ἀγρυπνὸς καὶ δυστυχὴς γιὰ καιρὸ, ὅσες φορὰς ἐβλεπα τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου νὰ ἔρχωνται ἐπὶ τὰ χέρια καὶ τοὺς ὑπηρετάς νὰ προσπαθοῦν νὰ τοὺς χωρίσουν Ἐκλαιγα συχνὰ μόνος μου καὶ πολλὰς φορὰς μ' ἐπιανε στὴν καρδίαν ἕνας παλμὸς δυνατός. Καμμιὰ διασκέδασι. Ἐνας δάσκαλος σοδαρός ποῦ ἤρχετο καὶ μοῦ ἔκαμε μάθημα· ἕνας ὑπηρετὴς ποῦ μοῦ ἔκαμε κατὰ τὸ δειλινὸ ἕναν περίπατον μελαγχολικὸ ὡς τὸν Ἅγιον Χαραλάμπη· ἐν' ἀμαξίᾳ ποῦ πηγαίναμε κάθε τόσο στὴν ἐξοχὴ καὶ τίποτ' ἄλλο Αὐτὴ εἶνε ἡ παιδικὴ μου ἡλικία ποῦ μου ἐνθυμίζουσι τὰ Χριστούγεννα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ὅλα θὰ ἦταν μικρὸ πρῶγμα, ἂν τὰ Χριστούγεννα δὲν μοῦ θυμίζαν κάθε χρόνον αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ Χριστούγεννα τὰ φοβερὰ Χριστούγεννα τοῦ 1849.

Ἐκαθήσαμε στὸ τραπέζι νὰ κῶψωμε τὴν κουλοῦρα. Νά, ἐτοῖ ἦταν τὸ τραπέζι μας, ὅπως αὐτὸ ποῦ φάγαμε ἀπαράλλακτο. Στὴ μέσῃ ἡ καταστόλιστη κουλοῦρα, γύρω τὰ φρούτα καὶ τὰ γλυκίσματα. Ἡ γαδάθα μὲ τὰ βερτζότα ποῦ ἄχνιζαν καὶ τὸ μαῦρο χαβιάρι στρωμένον ἐπὶ τατιάκια. Ἐπάνω σ' ἕνα τραπεζάκι τὸ εἰκόνισμα τῆς Γεννήσεως μ' ἕνα λαμπρὸ ἀστέρη ἐπάνω στὸ μικρὸ Χριστὸ καὶ μ' ἕνα ἀγιοκέρη ἀναμμένο ἐμπρὸς στὸ εἰκόνισμα. Εἶχαμε ἀπόψε καὶ ἕνα-δύο φίλους τοῦ σπιτιοῦ. Ἐγὼ ἐκάθησα στὴν ἀψιλή μου καρέκλα χωρὶς γέλοιο, χωρὶς χαρὰ, μ' ἕνα προαισθημα φοβερῶτατο. Ἐλέγαμεν, θυμοῦμαι, στὴν ὑπηρετρία νὰ βάλῃ τὰ ξύλα στὴ φωτιά διὰ νὰρχίσωμε τὴ συνειθισμένη τελετή, — ὅταν ἀναψῆ ἀξαφῆνα ὁκαυγᾶς τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας Ἴδαστε ποτὲ πῶς ἀνάπτει κανένας σωρὸς ἀπὸ ξερὰδια; Πρῶτα ἀνάπτουν ἕνα δύο, ποῦ νομίζεις ὅτι θὰ σβύσουν· ἀλλὰ ὁ καπνὸς ποῦ δγάζουν δὲν σ' ἀφήνει νὰ ἴδῃς ὅτι ἐπιασαν καὶ ἄλλα δύο ἀπὸ πίσω τους Καὶ ὀλοένα ὁ σωρὸς ἀνάπτει καὶ ὁ καπνὸς σὲ πνίγει. Ἀξαφῆνα ξεπετιοῦνται καὶ γλώσσες. Ἡ φωτιά ἐθέρειψε· ἀναβαίνει πρὸς τὰ ἐπάνω μὲ μιὰ δύναμι ἀκατάσχετη, διαβολικὴ. Οὔτε καὶ σὺ δὲν τὸ πιστεύεις ὅτι ἐχρεώσθη τὸσῶ λίγος καιρὸς διὰ νὰνάψῃ ὀλότελα Καὶ εἶνε πλέον ἀργὰ διὰ νὰ τὴν σβύσῃς καὶ στέκεσαι μὲ σταυρωμένα χέρια Ἀπαράλλακτα συνέβη καὶ μὲ τὸν καυγᾶ τοῦ πατέρα μου καὶ τῆς μητέρας μου· λίγοι μορφασμοὶ στὴν ἀρχὴ καὶ λίγα λόγια βαθμῶδ' τὰ λίγα ἐγενναν πολλά· καὶ γρήγορα, πρὶν τὸ ἐννοήσουμε καλά, ὁ καυγᾶς ἀναψῆ σὲ τέτοιο σημείῳ, ποῦ δὲσκόλα εἰμπορεῖ κανεὶς σὰς νὰ φαντασθῆ. Ποτὲ ἀκόμη δὲν τους εἶδα τόσῳ τρομερούς, τόσῳ μανιώδεις τοὺς δύο δυστυχεῖς αὐτοὺς ἀνθρώπους. Ὅρκον θὰ τὸ εἶχαν ἀπόψε. Δὲν ἔμεινε τραπέζι, δὲν ἔμεινε πιάτο, δὲν ἔμεινε κουλοῦρα Οἱ ὑπηρετᾶι ἐτρεξαν μὲ ὅλην τὴν ἀπάθεια τοῦ συνειθισμένου. Οἱ ξένοι μας σκωθῆσαν καὶ ἐβλεπαν ἐκπληκτικοί, χωρὶς νὰ ξεύρουν τί νὰ ποῦν, τί νὰ κάμουν. Τέτοιας στιγμῆς ἀδύνατον εἶνε νὰ τεῖς ἐνθυμηθῆ κανεὶς μὲ κάθε λεπτομέρεια. Τί ἐγεννε κατόπι δὲν ξέρω καλά. Θυμοῦμαι μόνον ὅτι ἐκεῖνη τὴ στιγμή ὁ πατέρας μου μπῆκε στὸ γραφεῖόν του, τὸ ὁποῖον ἐσυγκοινωνοῦσε μὲ τὴν τραπεζαρία, καὶ ἡ μητέρα μου ἔπεσε στὸν καναπέ μὲ τὰ νευρικά της. Ἐγὼ ἐκλαιγα. Οἱ ξένοι ἀρχισαν νὰ συνέρχωνται καὶ μαζί μὲ τοὺς ὑπηρετάς νὰ προσφῆρουν βοήθειαν. Μοῦ ἔμεινε εἰς τὴν ἐντύπωσιν ὡς κρωγμὸς ὀρνέου ἀπαίδισος ἢ βραχνὴ φωνὴ ἐνὸς ἀπ' αὐτοὺς ποῦ ἔλεγεν ὀλοένα, ὅα νὰ εἶχε χάσει κάθε ἄλλη λέξι:

— Μὴν κάνετε ἐτοῖ, κυρία Κατίνα μὴν κάνετε ἐτοῖ, κυρία Κατίνα μὴν κάνετε

Μᾶς ἐξάφηνσε ἀπὸ τὸ ἄλλο δωμάτιο ἕνας δυνατὸς πυροβολισμὸς. Ἐτρέξαμεν ὅλοι. Βρῆκαμε τὸν πατέρα μου ἐπάνω στὸ χαλί, ἀψυχο, μὲ τὸ κεφάλι αἱματωμένον, μὲ τὸ πιστόλι ἀκόμη στὸ χέρι του νὰ καπνίζῃ Τὸν εἶδα καὶ τὸν θυμοῦμαι καλά. Τὸ ἕνα του μᾶτι ἦταν ἀνοικτὸ καὶ θολό. Εἶχε ξεψυχήσει Ἀλλοίμονον! καὶ ὁ κόσμος ποῦ ἀκου-

Η ΧΑΡΤΟΜΑΝΤΙΣ—ΕΙΚΩΝ Ν. ΓΚΥΖΗ

ΑΔΕΛΦΩΜΕΝΑΙ—ΕΙΚΩΝ ΠΑΝΩΡΙΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Α. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΘΑΛΑΣΣΟΠΛΟΙΑ—ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ ΑΙΜΥΛΙΟΥ ΠΡΟΣΑΛΕΝΤΗ

σε τὸν κρότο θὰ τὸν πῆρε διὰ τὸν πυροβολισμό τῆς γαρᾶς, ὃ ὁποῖες ἀπὸ τὰ περισσότερα σπῆτια εἰς τὸν τόπον μας ἀναγγέλλει τὸ κόψιμο τῆς κουλούρας.

Ἐπέρασε πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε—ἐπανήρχισεν ὁ κ. Κόρτης μετὰ μικρὰν διακοπὴν. — Ἐμεγάλωσα, παντρεύθηκα, εὐτύχησα, εἶδα πραγματικῶς φαιδρὰ καὶ εὐλογημένα Χριστούγεννα εἰς τὴ ζωὴ μου. Καὶ ὅμως εἶνε ἀδύνατο κάθε χρόνο νὰ μὴ θυμηθῶ τὰ παλιὰ, τὰ φοβερὰ Χριστούγεννα τοῦ 1849. Σὰς εἶπα, νομίζω, δι' ἓνα εἰκόνισμα τῆς Γεννήσεως ποῦ εἶχαμε πάνω στὸ τραπεζάκι.... μ' ἓνα κερί ... Δι, εἶνε ἀδύνατο νὰ μὴ θυμηθῶ σὰ σήμερα τὸ ἀστέρι ποῦ ἐκρέμουνταν ἐπάνω ἀπὸ τὸ παιδί, ὅπως τῶδλεπα ἐκεῖ ζωγραφιστὸ καὶ τὸ θολὸ καὶ ἀψυχο μάτι τοῦ πατέρα, ὅπως τὸν εἶδα γιὰ τελευταία φορά. Αὐτὰ τὰ δύο σημεῖα μὲ ἀκο-

λουθοῦν καὶ χωρὶς νὰ θέλω καρφῶνω τὰ μάτια μου ἐπάνω τους εἰς τὸ κενόν, καὶ μου σπαράζεται ἡ καρδιά... Ἄ, ναί, ἔπρεπε ἐγώ, θὰ λέτε μὲ τὸ νοῦ σας—νὰ μὴν ξαναφανῶ πλέον εἰς τραπέζι χριστουγεννιάτικο, καὶ μάλιστα τὸ σφ ζακινθινὸ καὶ παρόμοιο τραπέζι, ὅπως τὸ ἀποψινὸ. Ἔτσι εἶνε... Ἀλλὰ δὲν ἤξεύρετε ὅτι ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ δυστυχεῖς ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον, οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦν νὰ ζήνουν τὴν πληγὴν των καὶ οἱ ὁποῖοι εὐρίσκουν μίαν εὐχαρίστησι πικρὴ εἰς τῆς ψυχῆς των. τὸν σπαραγμόν; Δι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰναποδογυρισθῆ τὸ περιφημον λόγιον τοῦ Δάντου: «Εἶνε μεγάλη ἡδονὴ—θὰ ἔλγα ἐγώ—ἡ ἀνάμνησις τῶν δυστυχῶν ἡμερῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς εὐτυχίας».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΗΕΙΝΕ

1

Μᾶς ἔδωσ' ἓνα στόμα ὁ Θεός·
ἀλλοίμονο, ἂν δὴ μᾶς εἶχε δώσει !
Καὶ τί δὲ λέν, καὶ πόσα δὲ μιλοῦν
μ' αὐτὸ τὸ ἓνα στόμα τους καμπόσοι.

Τώρα σωπαίνεις, θέλοντας καὶ μὴ,
ἂν τύχη κ' εἶσαι μὲ γεμάτο στόμα·
ἂν εἶχες κ' ἄλλο, . . πόσα ψέμματα
θὲ ρᾶλεγες καὶ τρώγοντας ἀκόμα.

2

Γιούλια σοῦ στέλνω μόλις ξημερώση·
τὰ μάξιφα πουρνό, πουρνό,
Τριαντάφυλλα σοῦ φέρνω, ὅταν ρυκτώση,
ποῦ τᾶκοψα τὸ δειλινό.

Ξέρεις τί λέει, γλυκειά μου περισσότερα,
ἢ μυρωδάτη τους λαλιά ;
Νὰ μὲ θυμᾶσαι ὅλη τὴν ἡμέρα,
Νύκτα γὰ μ' ἔχης ἀγκαλιά.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

